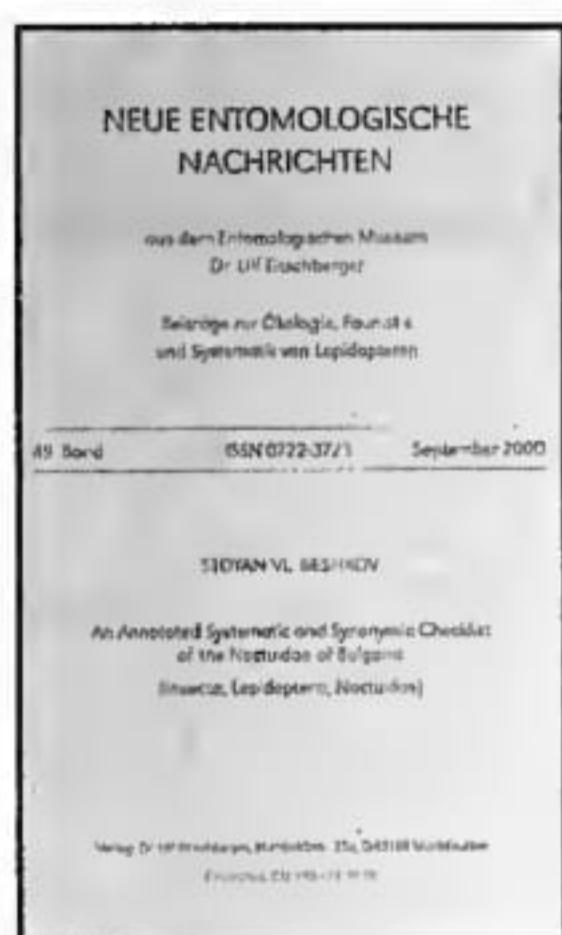

Обзор на нощните пеперуди (Lepidoptera: Noctuidae) в България от Стоян Бешков

Алекси ПОПОВ

BESHKOV S. 2000. An annotated systematic and synonymic checklist of the Noctuidae of Bulgaria (Insecta, Lepidoptera, Noctuidae). - Neue ent. Nachr., 49: 300 p.

Интензивните изследвания върху ноктиидната фауна в Европа и Близкия Изток през последните 20 години доведоха до истински бум в таксономичните и фаунистичните познания за семейството. Този период съвпада с активната колекционерска дейност на Стоян Бешков в България, други страни на Балканския полуостров и Мала Азия. Събирането на пеперуди в течение на 40-60 нощи годишно с даващите много добри резултати методи (генератор с лампа, светлинен капан и захарновинена примамка), изготвянето на хиляди генитални препарати при определянето на материала и добрите познания върху съвременната литература му дават възможност да обобщи досегашните си резултати в разглежданата монография.

В резултат на критичния преглед на досегашните данни авторът установява срешането със сигурност в България на 669 вида от семейството (с един повече от номерираните, тъй като двата вида *Valerietta* са съобщени под един номер). Към тях С. Бешков добавя и 26 вида от причисляваните в миналото извън Noctuidae подсемейства Agaoninae (от семейство Arctiidae), Nolinae (= Nolidae) и Chloeophorinae (= Cymbidae), както и от семейство Pantheidae, отделено напоследък от Noctuidae. За всеки вид са дадени основните синоними и неправилния правопис в балканската и справочната литература, а с изключение на обикновените видове и подробни данни за разпространението с повечето находки от по-ново време. Главното достойнство на книгата е критичното разглеждане на данните, благодарение на което се коригират публикувани погрешни съобщения. За тази цел са ревизирани материалите от почти всички колекции на институции и частни лица у нас. Монографията не би изпълнила предназначението си без приложения набор от доброкачествени илюстрации.

В увода С. Бешков проследява историята на проучването на семейството в България, като я подразделя на четири периода илага оригинален елемент на оценка на автори и периоди. Останалата част от текста е заета от систематичната част. Липсва обаче едно обобщение и анализ на получените резултати. Затова ще се опитам да запълня тази празнина с някои резюмирани данни. Вероятно авторът има намерение да публикува един по-подробен анализ на българската ноктиидна фауна другаде.

През периода 1980-2000 са установени за първи път за България 18 рода, 8 подрода и 119 вида. Този брой е голям, тъй като след ревизиите редица страни находки отнадат като резултат от погрешно определяне и първите фактически данни за същите видове са евти от по-ново време. Приносът по автори за установяване на новите за България видове (в скоби са посочени новите за науката

таксони) през този период е следният: Стоян Бешков (и в съавторство; включително и в разглежданата книга) - 46 вида (2 нови вида и 2 нови подвида), Юлий Ганев (и в съавторство) - 33, унгарски лепидоптерологи - 15 (1 нов вид и 2 нови подвида), други чуждестранни лепидоптерологи - 15 (1 нов вид и 3 нови подвида), съвместно между горните автори - 6, Александър Сливов - 4 вида.

Таксономичният принос в монографията се състои в описание на новите таксони *Egira bulgarica* от Асеновата крепост, *Dasypolia templi macedonica* от спирка Стара Кресна и *Dasypolia ferdinandi petrovi* от с. Егрек в Източните Родопи. Типовият материал и в трите случаи се състои само от един мъжки екземпляр. Въпреки че по принцип не се препоръчват новоописания (особено на подвидове) по единични индивиди, различията изглеждат достатъчни и самостоятелността на таксоните засега не буѓа съмнение. Обявени са 5 нови синоними: един на вид и два на аберации, които същевременно са и забравено име (*nomen oblitum*), както и на един подрод и два подвида. Възстановен е статусът на *Luperina rubella sericea* (Caradja) като отделен подвид и са означени две нови комбинации, засягащи подрод и аберация. Обсъдени са и няколко случая, които вероятно представляват нови видове и подвидове и ще бъдат описани при наличието на повече материал.

Друго достойнство на монографията е критичното разглеждане на всички погрешно публикувани за страната видове. Специално е обърнато внимание на съобщението за България от Nowacki & Fibiger в монографията за пеперудите на Европа (1996) подсемейство Condicinae, 8 рода, 2 подрода и 38 вида, които никога не са били намирани или публикувани (правилно или грешно) за фауната на България. Наред с това са дискутираны и вероятно срещащите се, но не намерени досега у нас таксони. Такива са 16 рода, 7 подрода и 72 вида, известни от близки райони. В монографията таксоните са разгледани на подвидово ниво. С по два подвида са представени в България 15 вида, като за повечето от тях данните за различни подвидове са безспорни.

Необходимо е да се посочат някои неточности в монографията, предимно от номенклатурно естество. Всички монотипични видове са изписани с триноминални имена вместо с биноминални. Род *Colonsideridis* е даден едновременно като самостоятелен род и като синоним на род *Sideridis*. Подродовете *Bryoleuca*, *Bryophila* и *Bryopsis* са дадени като самостоятелни подродове и като синоними на подрод *Cryphia* (всичките от род *Cryphia*). Много подродове (на родовете *Catocala*, *Cosmia*, *Atethmia*, *Xanthia*, *Agrochola* и гр.) са посочени като самостоятелни подродове и същевременно неправилно като синоними на съответния род (в действителност те са таксони от родовата група, а не синоними). Липса обосновка (наличие на един и същ типов вид) за синонимизирането на подрод *Sinapamea* с подрод *Loscopia* на род *Apamea*. Като *nomen oblitum* са посочени *Ophiusa gentilis* Frivaldszky, *Leucanitis stolida* ab. *incompleta* Buresch и *Cucullia umbratica* ab. *obscura* Buresch, но те са младши синоними и като такива не могат да бъдат обявени за *nomen oblitum*. Двете аберации са обявени и за *n. syn.*, но те не са използвани имена в смисъла на ICBN и като такива не могат да бъдат нови синоними. *Agrotis pontica* Buresch, *nom. nudum* е публикуван, но неописан вид (а не непубликуван). Неправилно е употребен терминът синонимизиране вместо нов статус за прехвърлянето на *Hadena caesia* var. *urumovi* (Drenowski) като подвид към *H. vulcanica* (Turati). *Hadena filigrama* (Esper) фигурира в монографията с правилния си правопис, но при *H. clara macedonica* Boursin същият вид е споменат със синонимния правопис *H. filograna*. Неправилно е твърдението, че *Xestia baja bajula* Staudinger е източен подвид на номинатния *X. baja* (може да се каже на вида, но не на номинатния вид или на номинатния подвид).

Монографията на Стоян Бешков представлява много добър пример за събиране на цялата съществена информация за едно богато на видове семейство в България на съвременно ниво със значителен оригинален принос. Тя представлява отлично нашата лепидоптерология в чужбина и ще служи за основа на бъдещите таксономични и фаунистични изследвания върху Noctuidae у нас.